

2. Charakteristika souhrnného zemědělského účtu

Souhrnný zemědělský účet je sestavován na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č.138/2004 EU, o souhrnném zemědělském účtu ve Společenství a slouží k „analýze výrobního procesu a jím vytvořeného prvotního důchodu“ (cit. [1], viz str. 4).

Pro Českou republiku se v roce 2004 (rok vstupu do EU) stal souhrnný zemědělský účet povinným výstupem, ovšem na dobrovolném základě se zpracovává již od roku 1998.

Sestavováním souhrnného zemědělského účtu je v České republice pověřen Český statistický úřad.

Definice struktury souhrnného zemědělského účtu vychází z metodiky ESA 95 (Evropský systém národních účtů) dle nařízení Rady (ES) č. 2223/96 ze dne 25. června 1996 o Evropském systému národních a regionálních účtů ve Společenství.

Souhrnný zemědělský účet je publikován za příslušný kalendářní rok ve třech verzích jako předběžné výsledky, semidefinitivní a definitivní verze.

Hlavní zdrojová data souhrnného zemědělského účtu jsou založena na legislativně podloženém souboru statistických zjišťování jednotlivých zemědělských statistik. Předmětem šetření jsou především naturální výsledky zemědělství a realizační ceny zemědělských producentů.

Produkce zemědělství v pojetí metodiky souhrnného zemědělského účtu není odvozena z tržeb podniků, ale právě z množství naturální produkce a realizačních cen zemědělských prvovýrobců. V praxi je výpočet hodnoty výstupu prováděn jako součin množství a ceny dané komodity vyprodukované odvětvím v daném období. Zmíněný způsob výpočtu zařazuje souhrnný zemědělský účet mezi výrobkové modely sledování a odlišuje ho tak například od modelu sledování zemědělské podnikové ekonomiky pomocí výstupů FADN (Farm Agriculture Data Network čili Zemědělské účetní datové sítě).

Obecně pro sestavování souhrnného zemědělského účtu platí několik základních principů, které se dají shrnout v několika bodech:

- Souhrnný zemědělský účet sleduje pouze zemědělskou prvovýrobu.
- Produkce zpracovatelů zemědělských výrobků je dle možností vyloučena.
- V případě sporných položek je brán v úvahu princip charakteristických zemědělských činností.
- Jsou zahrnuty nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné).
- Nezahrnuje se produkce vyrobená a spotřebovaná ve stejném zemědělském podniku mimo rostlinných produktů používaných pro krmné účely.

Souhrnný zemědělský účet tvoří sekvence tří běžných účtů a kapitálový účet, který je jedním z účtů akumulace. Běžné účty jsou: účet výroby, účet tvorby důchodu a účet podnikatelského důchodu.

Součástí metodiky sestavování souhrnného zemědělského účtu a významným analytickým zdrojem informací o zemědělském odvětví je **vstup práce do zemědělství ALI** (Agricultural Labour Input) s jednotkou AWU (Annual Work Unit), která představuje počet přepočtených pracovníků činných v odvětví. Výsledky jsou pak publikovány spolu se souhrnným zemědělským účtem.

Pracovní síla je sledována v kategoriích **placená a neplacená pracovní síla**. Do placených pracovních sil se řadí osoby, které na základě smlouvy pracují pro veřejnou nebo soukromou rezidentní jednotku a za tuto práci dostávají odměnu v souhrnném zemědělském účtu evidovanou jako náhrada zaměstnancům.

Do kategorie neplacených pracovních sil naopak patří osoby, které jsou za svou práci odměňovány prostřednictvím podílů na podnikatelském důchodu vytvořeném zemědělskou činností. Jedná se většinou o samostatně hospodařící vlastníky nebo spoluvlastníky samostatných hospodářství.

Vysoká míra neplacené pracovní síly indikuje hospodářství rodinného typu.

Hlavní položky souhrnného zemědělského účtu

Produkce zemědělského odvětví je součtem hodnoty zemědělské produkce a nezemědělské vedlejší činnosti (viz schéma str. 8). Uvádí se v základních cenách, tj. včetně salda daní a dotací na produkty.

Mezispotřeba v odvětví zemědělství představuje hodnotu výrobků (jiných než fixních aktiv) a služeb spotřebovaných během sledovaného období jako vstupy výrobního procesu. Výrobky a služby mohou být ve výrobním procesu spotřebovány nebo přeměněny. Za mezispotřebu se považují výdaje za osivo a sadbu; palivo, energii; hnojiva a prostředky zlepšující půdu; prostředky na ochranu rostlin a pesticidy; veterinární náklady; krmiva; výdaje na údržbu strojů, budov a zařízení; zemědělské služby a další.

Hrubá přidaná hodnota v základních cenách je výsledný efekt zemědělského odvětví měřený rozdílem produkce zemědělského odvětví a mezispotřeby.

Tvorba hrubého fixního kapitálu představuje pořízení fixních aktiv (nových i použitých) snížených o jejich úbytky u rezidentských výrobců v průběhu daného období plus zvýšení hodnoty nevyráběných aktiv (např. zlepšení půdy), které vzniká v důsledku produkční činnosti výrobců nebo institucionálních jednotek.

Spotřeba fixního kapitálu reprezentuje úbytek hodnoty fixního kapitálu zemědělského odvětví v důsledku fyzického opotřebení a morálního zastarávání. Její výpočet vychází z odhadu referenčních cen fixních aktiv zemědělského odvětví (hmotných i nehmotných) a odhadu průměrné doby životnosti při použití lineární sazby. Fixními aktivy rozumíme aktiva opakovaně užívaná ve výrobním procesu. Spotřeba fixního kapitálu zemědělského odvětví není daňovým ani účetním odpisem.

Čistá přidaná hodnota v základních cenách je rozdíl hrubé přidané hodnoty a spotřeby fixního kapitálu.

Náhrady zaměstnancům jsou definovány jako celková odměna, peněžní nebo naturální, kterou zaměstnavatel platí v daném účetním období zaměstnanci za jím vykonanou práci (viz [1,2], str. 4). Náhrady zahrnují hrubé mzdy a platy v peněžní i naturální podobě a sociální příspěvky zaměstnavatelů.

Ostatní dotace na výrobu představují běžné jednostranné platby placené vládními institucemi nebo orgány Evropské unie rezidentským jednotkám na jejich výrobní činnost. Do souhrnného zemědělského účtu se započítávají pouze dotace se vztahem k zemědělské prvovýrobě. Nejdůležitějšími typy zemědělských dotací, které jsou zmiňovány v legislativě ([1,2] str. 4), jsou dotace na objem mezd nebo pracovní sílu, dotace na omezení výroby, dotace na úrokové úlevy, podpory na vynětí z produkce, podpory na zemědělskou výrobu ve znevýhodněných oblastech aj. Nejvýznamnější objem ostatních dotací na výrobu v současnosti tvoří jednotná platba na plochu. Ostatní dotace na výrobu je nutno rozlišovat od **dotací na produkty**, které jsou již zachyceny jako součást produkce v základních cenách.

Ostatní daně z výroby se skládají ze všech daní, které jsou požadovány od podniků z důvodu jejich zapojení do výrobní činnosti nezávisle na množství a hodnotě jimi vyrobených nebo prodaných výrobků a služeb. Zahrnují např. silniční daň, daň z nemovitosti, poplatek z ubytovacích kapacit nebo poplatky za vypouštění škodlivých látek a odpadních vod apod. Spotřební daně a DPH nejsou zahrnuty.

Pachtovné placené (nájem) - za pachtovné je pokládána platební povinnost nájemce vlastníkovu půdy. Je sledováno pouze „nákladové“ pachtovné.

Nákladové úroky představují platební povinnost z titulu úroků vůči bankám, dodavatelům. V pojetí souhrnného zemědělského účtu se jedná především o úroky z leasingů fixního kapitálu a provozních úvěrů.

Výnosové úroky mají podobné pojetí jako nákladové úroky.

Podnikatelský důchod měří důchod získaný jako výsledek používání výrobních faktorů. Blíží se koncepci běžného zisku před zdaněním a rozdělením.

		Produkce zemědělského odvětví			
		Hrubá přidaná hodnota			Mezispotřeba
Účet výroby		Čistá přidaná hodnota			Spotřeba fixního kapitálu
Účet tvorby důchodu		Ostatní dotace na výrobu	Důchod z faktorů		Ostatní daně z výroby
		Čistý provozní přebytek / smíšený důchod		Náhrady zaměstnancům	
Účet podnikatelského důchodu		Výnosové úroky	Nákladové úroky	Předepsané pachtovné	
		Podnikatelský důchod			